

lemtani tudnivalók miatt nélkülözhetetlen. Ezeknek tárgyalása során u. i. elsegít annak felismeréséhez, hogy milyen bonyolult és kényes valóság a gyermeki egyéniség. Nevelői eljárásunkban tehát a legnagyobb gondossággal kell különféle fiziológiai, pszichológiai, sőt társadalmi adottságokat mérlegelni, mielőtt döntenénk vagy — ítélnénk. Igazságosságra és tárgyilagosságra törekvő pedagógusnak kívánatos a művet alaposan és újra áttanulmányozni.

Dr. Visy József.

Új magyar nevelés. Bpest. Mefhosz. 1942. 269 lap. Évtizedek múltak el a magyar könyvtermelésben a nélkül, hogy önmagunkkal, magyarságunkkal foglalkozó egyetlen könyv is elhagyta volna a sajtót. Színtelen írások születtek a haladás, a liberalizmus, az európaiság és az örök humánium zászlólobogtatásai között és mélyen beleágyazták magukat a lélek redőibe, melyektől nem láttuk önmagunkat. A magyar faj és elme, a magyar nép és lélek, továbbá a magyar nemzet és szellem felfedezése, kívánságai, sajátosságai nem voltak irodalmilag szalonképesek. Nem illett velük foglalkozni, illetőleg a velük való foglalkozás nem jelentett európaiságot, tudományosságot. Még a két háború között is akadtak nagy számmal szép-lelkek a tudósok és írók között, akiknek jobban fájt az európai kultúra állítólagos züllése, mint a magyar értékek fel nem ismerése és elkallódása, a kínai és néger gyermekek anyagi megsegítése, mint az elesett magyar nép emberi sorshoz juttatása. Csak egészen a közelmúltban terelődött a figyelem önmagunkra, de e rövid idő alatt divat lett a magyar faj, nép, nemzet, lélek és szellemfogalmakkal való dobálódzás. Felfedezőjük az érzékenyebb-lelkű, a jövőt megérező írók, de általánossá akkor lett, amikor a politika a saját vitorláit feszítéséhez is kezdte felhasználni. Ekkor vetődik fel a *Ki a magyar? Mi a magyar?* kérdésáradat, melyre a feleletet a politikai pártállás szempontjai és célkitűzései adtak.

A jövőt alakító nevelők nagy tömege a rájuk bízott tanuló-sereget ennek megfelelően az épen felszínen lévő irányzat hatása alatt nevelték. Hiányzott a nagyvonalúság, a cél. Jelleg nélküli, állítólag európai, idegenből fordított műveltséget oktattak. Iskolaszervezetünk, tanterveink, didaktikáink, és módszeres eljárásunk a fentebbiekhez hasonlóan minden más volt, csak nem magyar. Száz esztendő alatt nem tudtuk valóra váltani *Széchenyi István* intelmeit, hogy akkor leszünk igazán európaiak, ha minél inkább magyarok vagyunk Európában.

Az elmondottak után különös örvendezéssel kell köszöntenünk *Kincs Elek* és *Nagy Ferenc* szerkesztésében megjelent *Új magyar nevelés*-t. A könyv mind tartalomban, mind szerkesztésben teljes gyarapodást jelent. Elsősorban a *magyar nevelés alapja*, de egyúttal válasz a kódósítóknak, és jel a magyarországi pedagógiának. Ismertetése nem lehet kimerítő a jelen helyszüke miatt. Ismertetésünk

esupán figyelemfelkeltés, mert úgy érezzük, hogy minden *magyar* nevelőnek eredetiben kell elolvasnia.

Az *Új magyar nevelés* nem neveléstani kézikönyv, hanem alapja a magyar, az elkövetkezendő magyar nevelésnek. A nevelési tevékenység közbülső helyet foglal el a valóság és az értékek között, a kettőt iparkodik közelebb hozni egymáshoz. A nevelőnek tehát egyrészt számot kell vetni a tényekkel, másrészt pedig örökösen az elérhető célok felé kell tekintenie. Másszóval az egyént értékhordozó személyiséggé akarja emelni. Ebből következik, hogy a nevelőnek tisztában kell lennie az emberrel, akit formálni, alakítani akar, és ismernie kell a lehetőséget, hogy miképpen, mely eszközökkel érheti el a célját. Minderre határozott feleletet ad a könyv, amikor ki mondja, hogy magyar faj van. A magyar lélek, környezet, nyelv és a magyar mult más, mint a többi fajé. Nos, hát ha más, akkor ebből következik az az igen egyszerű megállapítás, hogy a nevelésnek is másnak kell lennie. Olyannak, ami megfelel a testi-lelki adottságainak, ami nem ütközik ki a környezetből, ami nem ellentétes a multjával.

A fentebbi korszerű, színvonalas megállapítások egy ember ítélőképességét messze túlhaladják. Ezért igen természetesen gondoltak a szerkesztők arra, hogy egy-egy nevelési tényező áttekintő és a nevelés megkívánta mélységű megírását szakemberekre bízták. A magyarság testi adottságait *Bartucz Lajos*: „A magyarság embertana“ és *Csik Lajos*: „Faji tulajdonságaink és az átöröklés“ c. értekezéseik tárgyalják. A lélekkel *Boda István*: „A magyar lelkiség“ és „A magyar személyiség nevelése“ c. tanulmányai foglalkoznak. Saját vizsgálataiban elért gazdag eredményeket közöl. Alapos és mélyreható elemzéseiben olyan lélektani finomságokig jut el, amelyeneket csak magyar ember képes meglátni. Ezekre építi a magyar nevelés új követelményeit. *Nagy Ferenc*: „A környezet nevelő hatása“ c. tanulmánya bölcséleti alapvetéssel és magvas okfejtéssel tagolja és szedi egységbe a tárgy természettől szétágazó adatait, tényezőit. E tárgyról írt hasonló emelkedett színvonalú dolgozatot még nem olvastunk. *Papp István*: „Magyar nyelv, magyar viselkedés“ c. dolgozata élesen mutat rá e minden más néptől megkülönböztető kifejezőmódunkra. „A magyarság iskolája“ c. írásában pedig a magyar léleknek meg nem felelő, mai fonák iskolát mutatja be. A könyvet *Kincs Elek*: „Multunk és jövőnk“ c. értekezése rekeszti be. Multunk helyes megítéléséből merit erőt a jövőhöz.

Előttünk a könyv gazdag foglalatja: a test és lélek, melyet továbbra is megszab a környezet; a lélek gazdag kivirágzása és egyben a legjellegzetesebb vonásunk: a magyar nyelv és szellem irányította sorsunk: a magyar történelem. A nyolc tanulmányt hat szerző írta, és mégis az az érzésünk, mintha egy tollból folyt volna az összes mondanivaló. Jóllehet, hogy az egyes tanulmányok szigo-

rúan megmaradnak a szakszerűség és tudomány színvonalán, a könyvből mégis az egyöntetűség szelleme árad. A szerkesztők gondos munkája biztosította, hogy a tanulmányok azonos fogalmakkal fejtegetnek, és egyik tanulmány a másikra épült. Finom tapintat továbbá a szerkesztők részéről, hogy e közösségi munkába, mely hivatva van az új magyar nevelést irányítani, az ország kiemelkedő helyein működő szerzőket vontak be (Budapest, Szeged, Kolozsvár, Kassa,) akik a nevelést különböző intézményekben szolgálják.

A könyvhöz *Náray-Szabó István* írt emelkedett szellemű előszót.

Dr. Szakál János.

Dr. Kogutowicz Károly: Bevezetés a földrajztudományba. Szeged, 1943. Kókai Lajos kiadása Budapest, 128 oldal.

Ebben a könyvben a szerző kristályosodott szabatossággal, tömörséggel és „tisztá földrajzi szempontok“ érvényesítésével rendszerezi az alapvető földrajzi ismereteket. Már bevezető soraiban megcsillannak azok a gondolatok, melyekből néhány éve a legszebb magyar tájföldrajzi munka született meg: a milió szemlélete, a kapcsolatok értékelése, átfogó tájzsemlélet, az élet alapjainak és fejlődésének szerves megrajzolása. (Dunántúl és Kis-Alföld.) Ez a könyv egyben módszer is, a helyes irányok kijelölése a földrajzi gondolkodásban, melynek a gyakorlati nevelők máris sok hasznát vették.

A földrajzi értékelést már a kozmikus hatások vizsgálatában elvégzi a szerző. A térképkészítés alapelveinek megvilágítása után a Föld mozgásait, annak *következményeit*, tovább a kontinensek és óceánok általános jelenségeit, a földkéreg szerkezetét, változásait, majd mindjobban szövődő kapcsolatok feltárásával az éghajlati hatásokat és a szerves világ életét ábrázolja rendkívül tömör és világos leírásokban. A *földrajztanítás* részére különösen értékes az a *módszer*, mely fokozatosan vezet a tájak összetettségébe, logikusan mélyed a részletjelenségekbe s emelkedik fel azokon az *együttes szemlélet* magasságába. A tájban *együttesen ható erők* ténye vezet az életszerűsége a *kialakulás folyamata* általában a *fejlődés szempontjaira*. Az *életszerűséget* ez a szempont vinné be az iskolai földrajzba, ha — fájdalmasan — olyan sok helyen el nem hanyagolnák a kérdést. Az erők küzdelme, az erők hatása, az erők együttes játéka, az összes tájalakító tényezők értékelhetők az iskolában is. Valóban csakis ilyen ismeretek birtokában tudunk tájat jól jellemezni. Az oktatás szempontjából nagyon hasznos az „optimum“, a tér, a növényzet, a gazdálkodás, az ember térbeli és időbeli függetlenedése, a népsűrűség és néhány geopolitikai problémának a felvetése s különösen az emberi kultúrák szemléletes jellemzése. A könyvben foglalt tárgyi anyag és a módszer, egyaránt *továbbhatnak* a gyakorlati nevelőn keresztül az ifjúságra. Iskolai szempontból ez a különleges értéke.

Dr. Udvarhelyi Károly